

LIPIEC-SIERPIEŃ 2021

MONITOR CHINY- BAŁKANY

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

LIPIEC-SIERPIEŃ 2021

CHINY POŁĄCZĄ MORZE ŚRÓDZIEMNE Z DUNAJEM?

Chiny rozważają budowę kanału handlowego, który połączy Grecję i Europę Środkową przez Bałkany. Połączenie Morza Egejskiego, wschodniej części Morza Śródziemnego z Dunajem znacznie usprawniłoby transport kontenerowy w tej części świata.

I. STOSUNKI BILATERALNE

6 lipca: Chiny połączą Morze Śródziemne z Dunajem? Chiny rozważają budowę kanału handlowego, który połączy Grecję i Europę Środkową przez Bałkany. Połączenie Morza Egejskiego, wschodniej części Morza Śródziemnego z Dunajem znacznie przyspieszyłoby transport kontenerowy (zob. kom.).

6 lipca: Aleksandar Vučić o postępie ChRL podczas obchodów stulecia KPCh: to zasługa marksizmu. Podczas zdalnych obchodów stulecia KPCh, serbski prezydent stwierdził, iż postęp i rozwój ChRL to zasługa KPCh i „racjonalnego i mądrego dostosowaniu nauk i praktyk marksizmu do chińskich warunków, co stworzyło podwaliny dla praktyki socjalizmu z chińskimi cechami [...] a Mao Zedong, Jiang Zemin, Hu Jintao oraz Xi Jinping poprowadzili największy projekt rozwoju społecznego i eliminacji ubóstwa w historii ludzkości”. W przemówieniu Vučića nie zabrakło również emocjonalnych odniesień do „zażyłości” stosunków pomiędzy liderami ChRL i Serbii.

7 lipca: Sinohydro (PowerChina) zbuduje farmę wiatrową w BiH. Chińska firma podpisała umowę i wykona projekt wraz z lokalną firmą Rupu Vitorog. Planowana farma wiatrowa ma osiągnąć moc 231 MW. Wartość projektu nie została podana do wiadomości publicznej.

7 lipca: rozmowa telefoniczna Kyriakosa Mitsotakisa z Xi Jinpingiem. W trakcie rozmowy, grecki premier i przewodniczący ChRL rozmawiali na temat projektów w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Wyrazem chęci utrzymywania bliskich kontaktów międzypaństwowych jest m.in. akceptacja zaproszenia wystosowanego przez Xi Jinpinga dla greckiego premiera na inaugurację

Zimowych Igrzysk Olimpijskich w 2022. W obliczu międzynarodowego bojkotu ZIO oraz rezolucji przyjętej przez Parlament Europejski, wzywającą urzędników UE do pominięcia tego wydarzenia w odpowiedzi na rażące naruszenia praw człowieka w Chinach, grecki gest może mieć pozytywny wpływ na współpracę bilateralną.

7 lipca: bezpośrednie loty z Serbii do Chin. Między innymi w tej sprawie podpisano międzyrządową, średnioterminową umowę o współpracy do 2025 roku, która określa, kiedy będą realizowane poszczególne projekty w ramach współpracy bilateralnej. Wśród nich jest wprowadzenie bezpośrednich lotów, które zaplanowano na drugą połowę przyszłego roku. Rozmowy z ambasadorem ChRL Chen Bo ze strony serbskiej prowadził serbski minister finansów Siniša Mali. Największe szanse z punktu widzenia ekonomicznego miało bezpośrednie połączenie Belgradu z Szanghajem, natomiast mniej uczęszczanymi – choć według serbskich władz wciąż rentownymi połączeniami – są połączenia Belgradu z Pekinem oraz Kantonem. W drugiej połowie sierpnia 2021 roku, Air Serbia poinformowało o planach uruchomienia połączenia na linii Belgrad-Pekin od stycznia 2022 roku.

8 lipca: piąte spotkanie Chińsko-Serbskiego Komitetu Współpracy Naukowej i Technologicznej. W trakcie spotkania obie strony wymieniły się informacjami na temat aktualnie prowadzonej polityki badawczo-rozwojowej i innowacyjnej w obu państwach. Omówiono również przyszłą współpracę naukowo-technologiczną a także dokonano przeglądu finansowania dwustronnych projektów w 2021 roku. Wiceminister Huang Wei powiedział, iż współpraca bilateralna w tym zakresie weszła w fazę „zdrowego i stabilnego rozwoju”. Według uczestników wydarzenia, decydujący wkład w budowanie silnych więzi mają bezpośrednie kontakty pomiędzy instytutami badawczymi.

9 lipca: wirtualne spotkanie chińskiego ministra transportu z serbskim ministrem budownictwa, transportu i infrastruktury. W wideokonferencji Li Xiaopenga z Tomislavem Momiloviciem wzięła udział również ambasador ChRL w Serbii Chen Bo a także główny inżynier chińskiego ministerstwa transportu i dyrektor biura transportu wodnego Li Tianbi. Obie strony wyraziły gotowość poszerzenia współpracy w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku. Niniejsze spotkanie może wskazywać na rozpoczęcie procesu koordynacji prac przygotowawczych nad chińskim projektem połączenia Morza Śródziemnego z Dunajem (zob. kom.).

9 lipca: chińska firma zaangażowała się w akcję prospołeczną w Serbii. Chiński Zijin Mining eksploatujący kombinat górniczo-hutniczy w serbskim

mieście Bor zaangażował się w kampanię poprawy warunków życia lokalnej społeczności. W Metovnicy, która znajduje się około 10 km na południe od Bor, chińska firma zdecydowała się na budowę sieci wodociągowej. Całość inwestycji jest realizowana w formie darowizny.

11 lipca: ogólnokrajowe media: serbskie zadłużenie wobec ChRL osiąga niebezpieczny poziom. W artykule opublikowanym przez Ivanę Pavlović, redaktor naczelnej serbskiego magazynu „Nova Ekonomija” czytamy, iż poziom serbskiego zadłużenia zagranicznego (w szczególności względem ChRL) niebezpiecznie rośnie. Wskaźnik struktury długu publicznego Serbii traktujący o środkach pieniężnych należnych zagranicznym rządowi w 2010 roku wynosił 1%. Obecnie ten udział wzrósł do 14% a największym pożyczkodawcą w Serbii stały się Chiny. Według Pavlović, biorąc pod uwagę obecnie udzielone pożyczki a także uwzględnienie zaplanowanych projektów mających dużą szansę realizacji, każdy dorosły obywatel „będzie winny Chinom przynajmniej 1 tys. EUR”. Według redaktor, oprócz niepokojącego poziomu zadłużenia, największy problem polega na nieprzejrzystym środowisku przy zawieraniu umów ze stroną chińską, gdzie dyskryminuje się konkurencję.

13 lipca: Serbia wyprodukuje chińskie szczepionki Sinopharm. Protokół ustaleń w sprawie budowy fabryki produkującej szczepionki przeciw COVID-19 podpisała szefowa serbskiego rządu Ana Brnabić. Porozumienie o współpracy w tej sprawie zawarto z ChRL i ZEA. Przy tej okazji, premier Serbii powiedziała, iż do 11 lipca 2021 roku zaszczepiono 48,6 dorosłej populacji państwa.

15 lipca: Albania przyjęła transport chińskiej szczepionki Sinovac. Do kraju trafiło 340 tys. szczepionek chińskiej produkcji.

22 lipca: Shanghai Electric Group uruchomi elektrociepłownię kogeneracyjną w Serbii. Elektrociepłownia w Pančevo o mocy 200 MW rozpocznie działalność w trybie próbnym od 1 października 2021 roku. Jest to elektrociepłownia gazowa, do której paliwo dostarcza jej większościowy udziałowiec, rosyjski Gazprom.

29 lipca: China Road and Bridge Corporation zakończyło budowę mostu Pelješac. Realizowana przez chińską firmę inwestycja pozwoli na komfortową podróż Chorwatom wzdłuż wybrzeża Morza Adriatyckiego. Dotychczas konieczność przekroczenia granicy lądowej z Bośnią i Hercegowiną wiązała się z kontrolą graniczną. CRBC było głównym wykonawcą projektu, niemniej 85% finansowania projektu przejęła Unia Europejska.

29 lipca: serbsko-tajwańskie badania nad propagandą ChRL. Spotkanie przedstawicieli tajwańskiego National Defense Security Research Institute (NDSRI) oraz badacze serbskiego think tanku International and Security Affairs Center podjęli problem rosnącej w Serbii propagandy ChRL. Według badaczy, od czasu wizyty Xi Jinpinga w Serbii w 2016 roku, wpływy Chin w kraju rosną „z dnia na dzień”. ChRL ma zdobywać przychylność serbskiej populacji poprzez wymianę kulturalną, propagandę medialną a także nośną medialnie dyplomację dwustronną. Przychylność do ChRL zwiększyła również tzw. dyplomacja szczepionkowa. Według badaczy z Tajwanu, ChRL zainteresowana jest walką kognitywną, tj. użyciem tego samego języka w „walce przeciw Tajwanowi”, osłabiając tym samym społeczne zaufanie do systemu demokratycznego. Według Zeng Yishuo z NDSRI, transmisja fałszywych informacji propagowanych przez ChRL „przypomina walkę z koronawirusem”.

4 sierpnia: Liu Shaoquan spotkał się z Sinisą Mali w Belgradzie. Zastępca dyrektora generalnego chińskiej firmy PowerChina spotkał się z serbskim ministrem finansów w stolicy Serbii. Obie strony wyraziły duże zadowolenie wobec współpracy przy budowie obwodnicy Belgradu. Liu wyraził gotowość uczestnictwa firmy w kolejnych projektach.

6 sierpnia: ambasador Dong Xiaojun ponownie publikuje artykuły w bułgarskich mediach. Ambasada ChRL w Bułgarii kontynuuje serię płatnych publikacji we wiodących mediach. Ambasador Dong jest autorem artykułów pt. „Wybór historii, wybór narodu” o wkładzie KPCh we wprowadzeniu Chin nowoczesność i dobrobyt a także „Nowe idee rozwojowe prowadzące do rozwoju wysokiej jakości chińskiej gospodarki” w popularnej gazecie „Ziemia/Świat”. W drugim tekście ambasador odwołuje się do wzrostu PKB Chin, które w pierwszej połowie 2021 roku – według chińskich danych – wzrosło o 12,7% rdr. Decydujący wpływ na wzrost gospodarczy ChRL – według Donga – ma pięć wiodących komponentów: dynamika wzrostu sektora innowacyjności; skoordynowanie współpracy w celu promocji zrównoważonego rozwoju; transformacja na tzw. „zieloną gospodarkę”; promowanie multilateralizmu, otwarcia ChRL na „świat zewnętrzny” a także głęboką integrację z gospodarką światową oraz poprawę statusu życia „zwykłych ludzi”.

Poprzedni tekst opublikowany na łamach bułgarskiego portalu „24 godziny” z dn. 1 lipca 2021 roku odnosił się do „wkładu KPCh w mądrość rządów świata”. W artykule Dong Xiaojun wyróżnia cztery główne zalety modelu zarządzania KPCh: nieustanne wzmocnianie partii i budowanie długoterminowych projekcji w kwestii zarządzania państwem; wsłuchiwanie się w „głos ludu”; walkę z korupcją a także

wkład KPCh w promowanie uczciwości i wdrażania nowych praktyk politycznych przyjmowanych w wielu państwach na świecie.

6 sierpnia: bułgarskie jeżyny zyskują na popularności w prow. Zhejiang.

Rządowa strona dot. Chińczyków zamorskich opublikowała artykuł opisujący historię obywatela ChRL Zeng Zipinga, od lat mieszkającego w Bułgarii. Zeng był wielkim fanem bułgarskich jeżyn i po powrocie do kraju (m. Qingtian, prow. Zhejiang) rozpoczął hodowlę tego owocu. Jak podkreślił, w Bułgarii nie doceniono właściwości zdrowotnych liści tego owocu, który często został marnowany podczas zbiorów. Aktualnie oprócz produkcji owoców, Zeng zajmuje się produkcją herbaty z liści jeżyn.

11 sierpnia: Chiny najbardziej przyczyniają się do powstawania deficytu handlowego Rumunii w 2021 roku.

Według oficjalnych danych, największym partnerem handlowym Rumunii pozostają Niemcy. W pierwszych czterech miesiącach 2021 roku, Rumunia wyeksportowała do Niemiec produkty o wartości 5,3 mld EUR, natomiast import wyniósł 6,67 mld EUR (-1,37 mld EUR). W tym samym okresie, rumuński eksport do ChRL wyniósł 335 mln EUR, importując produkty o wartości 1,8 mld EUR (1,5 mld EUR). W zgodzie z danymi śródrocznymi, szacuje się, iż całkowity deficyt handlowy Rumunii osiągnie 21-22 mld EUR w 2021 roku. Warto wspomnieć, iż w Rumunii nie odnotowano deficytu handlowego przekraczającego 20 mld EUR od momentu kryzysu tamtejszej gospodarki przypadającego na lata 2009-2011.

12 sierpnia: spłonęło chińskie targowisko w Belgradzie.

Pożar swoim zasięgiem objął ponad 200 sklepów. Akcja gaśnicza trwała siedem godzin. Według doniesień medialnych w pożarze nikt nie ucierpiał. Według informacji dostępnych [na stronie](#) „The Silk Road Promotion Center for International Production Capacity Cooperation” China Construction First Bureau wygrało już przetarg na odbudowę i rozbudowę chińskiego targowiska w stolicy Serbii.

12 sierpnia: China Radio International przygotowało materiał dot. współpracy morskiej z Rumunią.

Lokalne, rumuńskie wydanie CRI opublikowało materiały dotyczące współpracy COSCO (wcześniej China Shipping Group CSG) z operatorem portu w Konstancy. Całość publikacji została utrzymana w ciepłym tonie, który ma pozytywnie wpłynąć na dalszą współpracę (zob. kom).

13 sierpnia: firma z Chin współwykonawcą farmy fotowoltaicznej w Bułgarii.

Jinneng Clear Energy Technology we współpracy z EPC kończy pracę nad farmą słoneczną o łącznej mocy 150 MW. Całość inwestycji ma zostać oddana do użytku w sierpniu br.

19 sierpnia: chińska firma Elink zainteresowana projektami w Serbii.

Serbskie ministerstwo górnictwa i energii poinformowało w komunikacie prasowym, iż chińska firma jest zainteresowana projektem wymiany liczników energii elektrycznej w Serbii. Przedstawiciele firmy w trakcie spotkania z ministerem Zoraną Mihajlović dodali, iż rozmowy dotyczyły również serbskiej transformacji energetycznej, możliwych inwestycji w odnawialne źródła energii a także modernizacji serbskiego państwowego koncernu energetycznego (EPS). Elink chce, aby Serbia stała się regionalną bazą produkcyjną firmy, a także planuje wdrożenie projektu rozwoju młodych talentów. Mihajlović podkreśliła, iż ministerstwo oczekuje ofert chińskich firm w ramach realizacji projektów tzw. „zielonej agendy” na które przeznaczone ma zostać 17 mld EUR – zwłaszcza w kontekście budowy elektrowni słonecznych i wiatrowych.

22 sierpnia: COSCO zwiększa udziały w Pireusie.

Grecki Trybunał Obrachunkowy zatwierdził sprzedaż kolejnych 16% udziałów w porcie w Pireusie. W związku z powyższym, udział COSCO Shipping w Pireusie wzrósł z 51% do 67%.

23 sierpnia: PowerChina z kolejną propozycją inwestycyjną w EŚW.

Chińska firma wraz z bułgarskim Belozan Photovoltaic Power Plant podpisały umowę na projekt fotowoltaiczny, który ma powstać w Bełozem, niedaleko Płowdiw w południowej części kraju. Projekt fotowoltaiczny o całkowitej mocy 46,54 MW zakłada kompleksowy udział chińskiej firmy w przygotowaniu specjalistycznych planów budowy, zaopatrzeniu surowcowym, zbudowania konstrukcji a także rozruchu oraz próbnej eksploatacji farmy solarnej. Jest to pierwszy kontrakt PowerChina w Bułgarii.

28 sierpnia: Danube Corridor Expressway w Serbii zostanie zbudowany przez chińską firmę.

Serbski minister budownictwa, transportu i infrastruktury Tomislav Momirović m.in. w obecności ambasadora ChRL Chen Bo a także prezydenta Aleksandara Vucicia podpisał kontrakt na budowę drogi ekspresowej E763 na odcinku Pozarevac-Golubac. Zakontraktowanym wykonawcą zostało Shandong High Speed Group International Cooperation Company. Plan projektu trasy przebiega wzdłuż koryta rzeki Dunaj. Odcinek będący przedmiotem kontraktu ma długość około 68 km. Szacowany koszt projektu nie został podany wiadomości publicznej.

30 sierpnia: Yangfeng Automotive Interiors zakończyła budowę fabryki w Serbii.

Chińska firma zajmuje się projektowaniem i wykonywaniem foteli samochodowych. Yangfeng planuje utworzyć 500 miejsc pracy, a fabryka

zlokalizowana jest w Kragujevac. Firma planuje rozpoczęcie produkcji do połowy 2022 roku.

STOSUNKI USA-CHINY-UE NA BAŁKANACH

7 lipca: bułgarscy parlamentarzyści UE: Chiny zagrażają światowemu pokojowi. W Parlamencie Europejskim przedstawiciele Bułgarii z okazji 100-lecia KPCh podkreślali fatalną sytuację mniejszości etnicznych w Xinjiangu, brutalne stłumienie ruchu demokratycznego na Placu Tiananmen, naruszanie przestrzeni powietrznej Tajwanu a także pogarszającą się sytuację w Hongkongu.

8 lipca: EIA zarzuca Rumunom korupcję; Chiny w tle środowiskowego skandalu. Agencja dochodzeniowa ds. Ochrony Środowiska (Environmental Investigation Agency) posiada dowody na tzw. „systematyczną korupcję” urzędników celnych w procederze nielegalnego importu czynników chłodniczych (HFC) do Europy. Rumunia została zidentyfikowana jako jeden z głównych punktów wejścia nielegalnego importu w ramach UE. Import czynników odbywał się najczęściej z Chin do Turcji, skąd później chemikalia trafiały przez Rumunię i Bułgarię na rynek UE. Nielegalnie zaimportowane HFC chińskiej produkcji trafiało z Rumunii na największe rynki Europy, tj. do Niemiec, Hiszpanii, Belgii, Włoch, Francji oraz Wielkiej Brytanii.

15 lipca: budowa elektrowni węglowej w Tuzli zagrożona. Amerykańskie General Electric wycofało się z projektu podwykonawstwa dla budowy kotła, turbiny i generatora dla przyszłej elektrowni węglowej. Oznacza to, iż główni wykonawcy, tj. China Gezhouba Group i Guangdong Electric Power Design, wybrani w 2014 mogą nie zrealizować niniejszego projektu. General Electric zaoferował alternatywnych podwykonawców, niemniej strona bośniacka odrzuciła te kandydatury. Najprawdopodobniej oznacza to, iż w takiej formie (tj. oparty na pozyskiwaniu energii ze spalania węgla) projekt najprawdopodobniej nigdy nie zostanie zrealizowany. Projekt szacowany był na 1,1 mld USD a 85% finansowania zostało zabezpieczone przez chiński EXIM Bank.

5 sierpnia: Rumunia i Kanada zacieśniają współpracę jądrową; Bukareszt definitywnie porzuca współpracę z Chinami. Ambasador Kanady w Rumunii Annick Goulet w imieniu ministra zasobów naturalnych podpisała protokół ustaleń z premierem Florinem Citu w którym oba kraje zobowiązały się do zacieśnienia współpracy w zakresie energetyki jądrowej. Dotyczy to również remontu i budowy reaktora kanadyjskiej produkcji (CANDU) w Konstancy. Oznacza to, iż długo procedowana umowa z chińskimi podmiotami została – zgodnie z zapowiedziami rumuńskiego rządu – zastąpiona współpracą z

partnerem z NATO. Ponadto, 30 lipca 2021 roku p.o. zastępcy sekretarza ds. energii jądrowej w Departamencie Energii USA Kathryn Huff oraz chargé d'affaires David Muniz złożyli oficjalną wizytę w elektrowni jądrowej w Cernavoda. W tym kontekście wizytę przedstawicieli USA w Cernavoda w przeddzień zawarcia protokołu ustaleń pomiędzy Rumunią i Kanadą należy odczytywać jako wyraz pełnego poparcia Waszyngtonu dla powyższych działań.

9 sierpnia: China Civil Engineering oraz China Railway z umowami na przebudowę dwóch sekcji połączenia kolejowego Belgrad-Budapeszt. Obie firmy mają współpracować na budowie odcinka o długości 350 km. Oferta złożona przez firmy opiewa na kwotę 370,4 mln USD. Kontrakt obejmuje rekonstrukcję istniejącego odcinka Nowy Sad – Subotica (108,1 km) oraz Belgrad – Stara Pazova. Ponadto w projekt zaangażowana jest strona rosyjska, która zajmuje się modernizacją odcinka Stara Pazova – Nowy Sad. Połączenie Belgradu ze Starą Pazową jest już częściowo udostępnione, natomiast odcinek Nowy Sad – Subotica ma zostać ukończony do 2024 roku.

16 sierpnia: China National Tobacco Corporation oskarżone o nieetyczne praktyki m.in. w Rumunii. Według raportu dziennikarzy śledczych opublikowanego przez Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), kierownik wysokiego szczebla fabryki CNTC w Rumunii współpracował ze zorganizowanymi grupami przestępczymi w Europie. Jedną z praktyk firmy na terenie Europy był pozorowany eksport produktów tytoniowych na teren Libii, w momencie, gdy prawdziwa przesyłka nielegalnie trafiała na włoski czarny rynek, unikając tym samym podatku akcyzowego.

KOMENTARZ

Artykuł na stronie internetowej CRI dotyczący działalności COSCO w porcie w Konstancy oparty jest na wywiadzie z kapitanem statku kontenerowego, który przeważnie kursuje na linii Ningbo-Konstanca. Kapitan Gong Guangzhi wspomina o kluczowym dla chińskiego handlu znaczeniu rumuńskiego portu. Gong mówi, iż Konstanca jest największym portem na Morzu Czarnym a związany z Dunajem port oferuje oprócz transportu kolejowego i drogowego możliwość transportu rzeczno-żeglarskiego. W czterech pierwszych miesiącach 2021 roku wolumen towarów eksportowanych z Ningbo do Konstancy wzrósł o 25% w porównaniu do analogicznego okresu w roku poprzednim. Ponadto kapitał w

ciepłych słowach wypowiada się o stronie rumuńskiej zarówno w kontekście koordynacji współpracy jak i perspektywach na dalszy rozwój.

Publikacje tego typu mają za zadanie ocieplić wciąż pogarszające się stosunki bilateralne. Chińska Republika Ludowa w zakresie prowadzonej w regionie polityki zagranicznej odnotowuje w Rumunii dyplomatyczne porażki. Przypomnijmy, iż zarówno starania ChRL w zakresie rozbudowy elektrowni jądrowej w Cernavoda jak i implementacja chińskiej technologii 5G a także udział chińskich podmiotów w przetargach publicznych w zakresie infrastruktury zostały udaremnione przez rząd w Bukareszcie. Powyższe, tj. projekty infrastrukturalne, projekty energetyki jądrowej a także wspieranie firmy Huawei w implementacji technologii 5G w regionie stanowią flagowe sektory inwestycyjne ChRL w regionie EŚW. Rumunia jest jednym z pierwszych państw, które zdecydowanie opowiedziały się przeciw chińskiemu zaangażowaniu w strategicznych dla państwa sektorach. Głównymi powodami niniejszych decyzji są: partnerstwo z USA i w konsekwencji nacisk Waszyngtonu na spójne z amerykańską linią decyzje wykluczające chińskie firmy z rumuńskich kontraktów; oparcie polityki obronnej państwa na siłach NATO z wiodącą rolą USA; rosnące niepokoje względem agresywnej polityki Rosji w regionie podczas ostatniej dekady; oraz chęć uniknięcia pułapki zadłużenia, która dosięgnęła niektóre z państw regionu. W tym kontekście nie należy spodziewać się znacznego polepszenia gospodarczego wymiaru stosunków dwustronnych pomiędzy państwami, szczególnie w obliczu rosnącego rozczarowania funkcjonowaniem formatu 17(16)+1 a także zyskującej na geopolitycznym znaczeniu Inicjatywy Trójmorza wspieranej przez USA.

Po czerwcowej deklaracji Ambasadora Grecji i stałego przedstawiciela przy NATO Spirosa Lambridisa o braku planów zamrożenia stosunków gospodarczych z Chinami (w porównaniu do większości państw członkowskich UE), w lipcu w Pekinie ponownie zaczęto rozważać propozycję inwestycji w żeglugę śródlądową, która zrewolucjonizowałaby morski i rzeczny ruch handlowy w Europie. W tym kontekście należy postawić pytania: czy Chiny próbują w ten sposób odpowiedzieć na rosnące zainteresowanie USA Inicjatywą Trójmorza oraz czy projekt ze względu na jego transgraniczny charakter ma szanse powodzenia?

Plany Chin na budowę korytarza handlowego wykorzystującego Morze Śródziemne i Dunaj nie są jedynie wynikiem rozwoju sytuacji w ostatnich miesiącach. Pierwsze wzmianki o chińskich planach dla tego projektu są datowane są na 2017 rok. Wcześniej, bo w 2013 pojawiał się chiński pomysł wykorzystania kanału morawskiego dzięki połączeniu Tesalonik przez Dunaj i

dalej przez Ren do Holandii, osiągając tym samym możliwość dotarcia do Rotterdamu. Oryginalnie, pomysł na skomunikowanie Morza Śródziemnego z Dunajem pojawił się w latach 40. XIX wieku. W 1907 roku Stany Zjednoczone powołały nawet komisję inżynierską, oceniającą studium wykonalności podobnego projektu. Ze względu na napiętą sytuację polityczną w regionie i świecie (wojny bałkańskie 1912-13) a także w wyniku wybuchu I i II Wojny Światowej, projekt został porzucony.

Obecnie inwestycja szacowana jest na trzy biliony USD i ma wpisywać się w chińską Inicjatywę Pasa i Szlaku, mającą na celu m.in. wypełnienie luki infrastrukturalnej wzdłuż szlaków handlowych Azji, Afryki i Europy. Taki wariant połączenia niewątpliwie wzmocniłby handel na linii Południe-Północ, który obecnie ze względu na wcześniej wspomniane niedoskonałości infrastrukturalne nie jest wykorzystywany w sposób optymalny. Pomimo rosnących chińskich inwestycji w Pireusie, tym razem kluczowym portem dla chińskiej ekspansji miałyby zostać inny grecki port w Tesalonikach. Wertykalne połączenie północnego wybrzeża Morza Egejskiego z Dunajem wykorzystywałoby trasy żeglowne rzeki Wardar z deltą Axios oraz rzeki Morawy. Tym samym, chińska inwestycja wymagałaby poszerzenia i pogłębienia fragmentów ww. rzek, gdyż obecnie nie są one przystosowane do obsługi statków kontenerowych. Zastosowanie takiego rozwiązania pomogłoby w uniknięciu konieczności kierowania kontenerowców dłuższą trasą do Gibraltaru i dalej do Rotterdamu. Co ważne, takie rozwiązanie pozwoliłoby również na pominięcie cieśniny Bosfor, co znacznie uderzyłoby w interesy Turcji.

Rosnące zainteresowanie Pekinu tą inwestycją w szerszym kontekście należy wpisywać w rywalizację chińsko-amerykańską w regionie, gdyż Waszyngton jest żywotnie zainteresowany współpracą nad rozwojem korytarzy handlowych Południe-Północ w ramach Inicjatywy Trójmorza, głównie ze względu na amerykański eksport gazu. Niemniej nad implementacją chińskiej koncepcji pojawiają się kolejne znaki zapytania. Realizacja niniejszego projektu bazowałaby na kooperacji transgranicznej, z którą Chińska Republika Ludowa nie ma najlepszych doświadczeń w tej części świata. Za przykład braku efektywności współpracy transgranicznej ChRL w regionie może posłużyć mechanizm 16+1, który zasadniczo przynosi ogromne rozczarowanie wszystkim zainteresowanym stronom (z wyłączeniem Serbii), co miało wymierny efekt w postaci opuszczenia formatu przez Litwę. Również i w tym przypadku, chińska inwestycja wymagałaby koordynacji i zaangażowania rządów w Atenach, Belgradzie, Pekinie oraz Skopje, co stawia całość projektu pod znakiem zapytania. Należy niemniej odnotować, iż chiński projekt już w 2017 roku

wzbudził zainteresowanie innych państw, tak jak np. Bułgarii. Sofia i Ateny we wrześniu 2017 roku podpisały protokół ustaleń (Sea2Sea) w sprawie budowy szybkiej kolei łączącej trzy greckie porty (Tesaloniki, Kawala, Aleksandropolis) z trzema portami w Bułgarii (Burgas, Warna, Ruse). W kontekście rozwoju tej inicjatywy, znamienny może być również fakt, iż w spotkaniu chińskiego ministra transportu Li Xiaopenga z ministrem budownictwa, transportu i infrastruktury Serbii Tomislava Momilovicia, które odbyło się 9 lipca 2021 roku uczestniczył główny inżynier chińskiego ministerstwa transportu i dyrektor biura transportu wodnego Li Tianbi. Zarówno Grecja jak i Serbia miałyby stać się głównymi zainteresowanymi w chińskiej inicjatywie, gdyż połączenie Morza Śródziemnego z greckiego wybrzeża do Dunaju zakłada właśnie przystosowanie infrastruktury rzecznej w Belgradzie.

Realizacja tego projektu, oprócz wymiaru gospodarczego, pozwoliłaby Chinom na stałe uczestnictwo w procesach decyzyjnych związanych z europejską żeglugą śródlądową. Główną przeszkodą jego realizacji może stanowić rosnący sceptycyzm Unii Europejskiej. Skuteczny lobbying UE w Grecji a także w Macedonii Północnej, będącej w procesie akcesyjnym może zablokować chińską ekspansję infrastrukturalną. Pekin zdaje sobie z tego sprawę, toteż projekt nie jest aktualnie forsowany za wszelką cenę. Wymaga on również znacznych nakładów finansowych, co w obliczu niepewnej przyszłości związanej z pandemią koronawirusa z pewnością nie stanowi zachęty inwestycyjnej w perspektywie krótkoterminowej. Niemniej rząd ChRL stara się trzymać rękę na pulsie a wszystko to również za sprawą rosnącego zainteresowania Inicjatywą Trójmorza ze strony Waszyngtonu. Przy ewentualnym fiasku akcesyjnym państw Półwyspu Bałkańskiego a tym samym osłabieniu pozycji UE w tej części Europy, w perspektywie długoterminowej chiński projekt może wydawać się ciekawą alternatywą dla regionu.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

